

Natuurpunt Voorkepen

Driemaandelijks tijdschrift - jaargang 23 nr. 90 april-mei-juni 2014

HERMEANDERING DELFTE BEEK

NATUUR.HUIS DE WELVAART KRIJGT VORM

**BELANG VAN OUDE BOMEN VOOR
BIODIVERSITEIT**

www.natuurpuntvoorkepen.be

Westmalle

TRAPPIST

Een leven van gebed en arbeid

Al meer dan 200 jaar kiezen de trappisten van Westmalle voor een leven van gebed en arbeid. Dat is hun ware roeping, helemaal volgens de regel van Sint-Benedictus. Die schrijft ook voor dat de monniken zelf zorgen voor hun levensonderhoud.

Daarom is er binnen de muren van de abdij een brouwerij. Die houden ze bewust kleinschalig, met bijzondere zorg voor mens en milieu. En omdat winst maken hun drijfveer niet is, besteden ze wat overblijft aan caritatieve werken en aan mensen in nood.

westmalletrappist.be

Bier met liefde gebrouwen, drink je met verstand.

Money always wins (?)

Beste natuurpunter,

De laatste tijd hebben we veel halve waarheden en hele leugens moeten aanhoren wat betreft het conflict tussen natuur en landbouw. Er zou geen morzel landbouwgrond meer naar natuur mogen gaan, terwijl uit cijfers blijkt dat andere bestemmingen veel grotere happen uit het landbouwgebied nemen: recreatie (paardenweiden), tuinen (verkavelingen), wegen, enzovoort.

Het recent gepubliceerde betonrapport leerde ons dat in Vlaanderen elke dag een oppervlakte gelijk aan 10 voetbalvelden wordt verhard. Doen Malle en Zoersel het beter dan gemiddeld? Helaas niet! Ook hier zien we nog steeds nieuwe verkavelingen en vergeet niet dat de grootste bedreiging voor het open gebied in Malle en Zoersel uitgaat van de tangenten die het doorgaand verkeer op de N14 rond de dorpskernen zouden moeten leiden.

Allerlei dringende maatregelen, zoals het nieuwe mestactieplan, zouden volgens de landbouwsector in de vrieskast moeten. De nieuwe Europese natuurherstelwet moet het ook ontgelden. Sommige bevriende politici pleiten nu al om die wet, zelfs in zijn afgezwakte versie, weg te stemmen in de Belgische assemblees. We staan dus op een tweekop: gaan we vooruit, of modderen we nog jaren aan? Als de boeren hun slag thuishalen zullen niet zichzelf de eindwinnaars zijn, maar de agro-industrie die hen in de wurggreep heeft. Diens kapitaalsintensief en groot-schalig landbouwmodel is een ramp voor mens, natuur en milieu, en aan het einde van de rit heeft de boer het nog steeds moeilijk om de eindjes aan elkaar te knopen -ondanks aanzienlijke Europese subsidies. Natuurpunt staat voor een ander landbouwmodel waarbij zowel boer als natuur eindwinnaars zijn, maar de winstmarges voor de industriële lobby o.a. uit de vleesproductie kleiner wordt, en precies daarom worden wij zo gevisieerd.

Wat er ook wordt beslist, wij zullen niet afwijken van ons doel om in Vlaanderen voldoende robuuste natuur te realiseren. Hiertoe zullen we de grotere natuurgebieden met elkaar verbinden met natuurcorridors. Daartoe zal af en toe een stukje landbouwgrond omgezet worden in natuur, dat kan nu eenmaal niet anders. Wees gerust, al onze aankopen verlopen in der minne, en de verkopers weten goed waarmee ze bezig zijn, maar dat haalt natuurlijk de pers niet. Enne, laat u niets wijsmaken, er zal altijd voldoende voedsel geproduceerd kunnen worden.

Na de donkere natte dagen dienen de eerste zonnige lentedagen zich aan. Geniet ervan!

Peter

Inhoud

Activiteitenkalender	3
Hermeandering van de Delfte beek	4
Hoge waterstand in Blommerschot	11
Natuur.Huis De Welvaart krijgt vorm	12
Wat u (nog) niet heeft - belang van oude bomen voor biodiversiteit	14
Van alles wat...	18
Cursus geografie van Vlaanderen voorjaar 2024	23
Hoed je voor de sperwer!?	24
Jaarvergadering 2024	25
Bericht uit Blommerschot - 1945	26
Natuur.cultuur - Adriaan Jozef Heymans	27

Natuurpunt Voorkempen is het driemaandelijks tijdschrift van de gelijknamige afdeling van Natuurpunt. Verschijnt op 1 januari, 1 april, 1 juli en 1 oktober.

Werkten mee aan dit nummer: Anny De Schutter, Walter d'Hertefelt, Peter Keustermans, Guy Laurijssens, Bart Michielsens, Paul Stryckers, Herman Van Looken, Peter Van Pelt, Ronald van Remmen, Dirk Vanschoonbeek, Wim Veraghtert.

Eindredactie en verantwoordelijke uitgever: Paul Stryckers.

Voorzitter Natuurpunt Voorkempen: Peter Keustermans, 0475/58 69 18, peter_Keustermans@telenet.be

Ondervoorzitter en penningmeester: Walter d'Hertefelt, 0478/65 90 10, walter.dhertefelt@gmail.com

Secretariaat en ledenadministratie: Dirk Vanschoonbeek, 0477/65 50 91, dirk.vanschoonbeek.2390@gmail.com

Voorzitter Kern Zoersel; Paul Stryckers, 0475/53 37 53, stryckers.mertens@skynet.be

De overige bestuursleden en de gebiedsverantwoordelijken (conservators) vind je op onze website natuurpuntvoorkempen.be

Foto voorpagina: de gereconstrueerde historische beekloop in het Ferrarisbos (foto Paul Stryckers). Lees het artikel vanaf p. 4.

www.natuurpuntvoorkempen.be
Afdeling: BE80 7512 0545 9477
Kern Zoersel: BE69 7512 0545 9578

Activiteitenkalender

APRIL

zo 14	8.30 - 18 u	Bezoekerscentrum Tabloo Dessel - inschrijven verplicht
ma 15	9 - 12 u	Start cursus vogelgeluiden in de praktijk - diverse locaties
zo 28	10 - 12 u	Voorjaarsbloeiers - antitankgracht
ma 22	19.30 - 22.30	Blootgattersquiz ten bate van Expeditie Natuurpunt - Surcele

MEI

zo 05	6 - 9 u	Vroegochtendwandeling - Schuilhut Blommerschot
di 07	19.30 - 22.30	Start cursus vogels van de Ardennen - oude pastorij Westmalle
zo 19	8.30 - 19 u	Biesbosch - vertrek P&R Zoersel

JUNI

zo 02	8 - 19 u	3 veren wandeltocht - vertrek P&R Zoersel
za 15	12 - 13 u of 15 - 16 u	Spaghettislag - afhaalpunt parochiezaal Westmalle
zo 16	11 - 18 u	Zomerfeest Vrienden van Zoerselbos - boomgaard Boshuis
za 29 zo 30		Expeditie Natuurpunt
vr 28	19 - 21 u	Gierzwaluwentocht - Beuk & Noot Zoersel

Voor meer details raadpleeg de activiteitenkalender die je met het vorige nummer hebt aangekregen. Voor onvoorziene wijzigingen of aanvullende gegevens raadpleeg onze website en abonneer je op onze maandelijkse nieuwsbrief. Zo beschik je steeds over de meest recente en volledige informatie.

Aankoop van natuurreservaten: Projectnummers Natuurpunt Voorkepen

Steun de aankoop van onze natuurgebieden op rekeningnummer **BE56 2930 2120 7588** van Natuurpunt uzv, Coxiestraat 11 te 2800 Mechelen. Vermeld dat het om een gift gaat met het projectnummer:

Afdeling Voorkepen	3794
Vallei van de Delfte Beek	7720
Schijnvallei Zoersel	7798
Bonte Klepper	7106
Hegte Heyde	7758
Heiblok (Zoerselbos)	7719
Marbelenuen	7211

Hermeandering van de Delfte Beek

In december vorig jaar werden ingrijpende hermeanderingswerken uitgevoerd aan de Delfte Beek in Blommerschot. In februari werd hier ook een nieuwe wandelbrug geplaatst zodat het wandelpad dat de oversteek maakt over de beek opnieuw toegankelijk is. Vanaf de nieuwe brug heb je meteen ook een goed zicht op de ‘nieuwe’ loop en het resultaat van de inrichtingswerken. De werken werden uitgevoerd door de Dienst Integraal Waterbeleid van de provincie Antwerpen, in samenwerking met Natuurpunt.

Guy Laurijssens

is co-conservator van Landschap Blommerschot en Zalfen en licht de werken toe.

Van idee naar uitvoering

Het eerste idee voor de hermeandering ontstond in 2018 bij de verwerving van een stuk valleibos aan de zuidkant van ons natuurgebied, *grosso modo* tussen de ‘Vorselaarse brug’ en de E34 autosnelweg. Door dit gedeelte van het bos loopt de Delfte Beek als een lange rechte waterloop zuidwaarts, alvorens onder de snelweg te duiken. De rechte loop staat hier in schril contrast met het bochtenrijke traject dat de beek stroomopwaarts door het natuurgebied aflegt. Op de kadasterplannen viel snel op dat naast de rechte loop ook nog een mean-

derende waterloop staat ingetekend. Dat bevestigde meteen het vermoeden dat het rechte stuk beekloop niet het oorspronkelijk traject volgt maar dat de beek hier in het verleden werd rechtgetrokken. Vermoedelijk om water versneld te kunnen afvoeren.

Hoewel de oorspronkelijke loop grotendeels gedempt werd, was hij op sommige plaatsen nog zichtbaar als lager gelegen (vaak natte) zones in de bosbodem. Aangezien Natuurpunt eigenaar was geworden van beide oevers, lag een herstel binnen de mogelijkheden. Het

Paul Struyckers

De hermeandering na voltooiing van de werkzaamheden. Links de 'oude' rechtgetrokken loop; rechts de herstelde historische loop.

plan werd kenbaar gemaakt aan de bevoegde diensten van de provincie Antwerpen, die als waterloopbeheerder de herstelwerken zou kunnen uitvoeren. Het idee kwam zo op een longlist van beekherstelprojecten in onze provincie maar uiteindelijk duurde het nog tot 2022 vooraleer het plan verder concreet vorm kreeg. Studiebureau Antea werd aangesteld om plannen uit te tekenen voor het uitgraven van de oude beekloop. Na regelmatig overleg met alle betrokken partijen (provincie, Natuurpunt, gemeentes, enz.) werden de plannen bijgestuurd en verder op punt gesteld zodat begin 2023 een vergunningsprocedure opgestart kon worden. Intussentijd werd ook een projectsubsidie 'Natte Natuur' aangevraagd en bekomen bij de Vlaamse Overheid. Na het verkrijgen van de vergunning werd een gespecialiseerde aannemer aangesteld voor de uitvoering van de werken in het najaar van 2023.

Uitstel maar geen afstel

Niet alles loopt altijd volgens plan en dat bleek ook bij dit project het geval. Net voor de geplande start van de werken in september bleek dat de geselecteerde aannemer de werken toch niet zou kunnen uitvoeren door overmacht. Om te vermijden dat de werken met een jaar zouden worden uitgesteld, werd beslist om een nieuwe aanbestedingsprocedure te starten. Na een nieuwe administratieve procedure kon gelukkig vrij snel een nieuwe aannemer worden aangesteld. Toch kon er ook dan niet onmiddellijk gestart worden. Door de aanhoudende neerslag was het valleigebied intussen overstroomd en was het niet mogelijk om met de graafwerken van start te gaan. Wachten op droger weer was de enige mogelijkheid. Na een valse start eind november met opnieuw veel neerslag, daalde de waterstand in december gelukkig net voldoende om de werken toch te

Begin van de werkzaamheden, ter hoogte van de plek waar beide lopen weer samenkomen.

kunnen aanvatten, weliswaar met gebruik van extra rijplaten en draglineschotten om de bosbodem tegen beschadiging te beschermen.

Herstel natte natuur

In totaal werd over een lengte van ca. 230 m de oude meanderende waterloop opnieuw uitgegraven. De hermeanderingswerken beogen het tegenovergestelde van het voormalige rechtrekken van de waterloop: water vertraagd afvoeren. Door de extra kronkels in de beek loopt het water minder snel weg. De nieuwe waterloop kreeg ook een iets hoger bodempeil om de drainagebasis van de beek minder diep te maken. Door de ingrepen zal ook het grondwa-

In de nieuwe loop worden boomstronken geplaatst die bescherming bieden aan kwetsbare soorten zoals de rivierdonderpad.

Een Amerikaanse eik die in de gedempte loop groeide is geveld en ter plaatse blijven liggen.

terpeil in de aangrenzende valleizone mee verhogen zodat het verdroogde valleibos opnieuw kan vernatten. Zo wapenen we de vallei beter tegen (zomerse) waterschaarste. De meanders creëren ook meer kansen voor talrijke planten en dieren, een *boost* voor de biodiversiteit. Een deel van de uitgegraven grond werd gebruikt om de rechte beekloop te verondiepen. Deze blijft bestaan voor de opvang van piekdebieten waardoor het hogere peil in de meanderende waterloop geen risico op extra overstromingen zal veroorzaken.

In februari werd de nieuwe brug geplaatst en kon het rode wandelpad opnieuw belopen worden.

Nieuwe brug

Door de graafwerken was de 'rode wandeling' die de oversteek maakt over de Delfte Beek een tijdje onderbroken. Wandelaars moesten dus even wachten om de rondwandeling te kunnen maken, maar dat geduld wordt nu beloond met een extra mooie passage over de nieuwe beekmeanders. De nieuwe wandelbrug werd begin februari geplaatst. Het wandelpad leidt je nu over 2 wandelbruggen aangezien de oude brug over de rechte (en verondiepte) loop ook gewoon behouden blijft.

De weg kwijt?

Aandachtige wandelaars die de nieuw ingerichte zone al hebben bezocht, hebben misschien ook vastgesteld hoe sterk de aanblik van het bos is veranderd na de inrichtingwerken. Niet alleen de spectaculaire nieuwe beekloop zorgt daar voor. Voorheen liep ten zuiden van de nieuwe brug ook een (nu afgesloten) servituedeweg doorheen het oude Ferrarisbos, die via een betonnen brug over de rechtgetrokken beekloop toegang gaf aan een zonevreed weekendhuis verderop in het bos. De betonnen brug werd afgebroken en de voormalige bosweg werd weggewerkt door nieuwe aanplantingen en gevelde boomstammen. Zo werden enkele hazelaars die moesten verdwijnen voor de aanleg van de nieuwe beekmeanders, opnieuw ingeplant op het voormalige wegtraject. Op die manier is ook de (ver)storende servituedeweg definitief weg en zorgt de facelift voor een nieuwe natuurlijke uitstraling van het

Paul Struyckers

gehele bos.

Dood hout in de beek

Naast de hermeandering zal op verschillende plaatsen extra dood hout op de beekbodem ingebracht worden. Bedoeling is om daarvoor hout en stronken te gebruiken van bomen die werden verwijderd voor de aanleg van de nieuwe meanders. Gezien de hoge waterstanden de voorbije winter kon deze maatregel nog niet (helemaal) uitgevoerd worden. Er wordt nu gewacht tot het waterpeil van de beek in de lente of de zomer voldoende is gezakt. Het inbrengen van dood hout in de waterloop creëert naast extra schuilmogelijkheden ook variatie in stroming, diepte en bodemstructuur. Hierdoor ontstaat extra leefgebied voor bijzondere vissoorten zoals de Europees beschermde rivierdonderpad. Hopelijk kunnen ook beekprik en kleine modderkruiper in de toekomst de Delfte Beek opnieuw koloniseren.

De werken werden uitgevoerd met ondersteuning van een Vlaamse projectsubsidie Natte Natuur - Blue Deal die wordt voorzien uit het fonds voor herstel- en veerkrachtfaciliteit van de Europese Unie.

Wanneer werd de Delfte beek (Visbeek) rechtgetrokken?

In het 'Ferrarisbos' in Blommerschot heeft de beheerder, de Dienst Integraal Waterbeleid van Provincie Antwerpen, een hermeanderingproject uitgevoerd van de Delfte beek. Vraag is wanneer de rechttrekking van de loop werd uitgevoerd. De topografische kaart **Grob-bendonck (16/2)** van 1936 toont nog de meanderende loop van wat toen de Lopende beek of Visbeek heette. De terreinopmeting dateert van 1929, met aanvullingen in 1936. Op de herdruk van deze kaart uit 1950 is evenmin sprake van enige rechttrekking, hoewel deze druk vermeldt dat verdere aanvullingen gebeurd zijn in 1947 en 1950. Maar de rechttrekking is wel terug te vinden op de provinciale atlas van de waterlopen uit 1950, raadpleegbaar op het geoloket van de provincie. (Deze situatie wordt bevestigd op de kaart **Schilde-Grobbendonck (16/1-2)** uitgegeven in 1966. De luchtopnamen voor deze kaart dateren uit 1962.) Afgaande op deze kaarten kunnen we besluiten dat de ingreep zich moet situeren tussen 1936 en 1950 -tenzij de aanvullingen op de topografische kaart van 1936, 1947 én 1950 de wijziging gemist hebben. Dan kan de rechttrekking al na 1929 gebeurd zijn.

Toen het oorspronkelijke tracé werd uitgezet met behulp van het digitaal hoogtemodel (zie op Geopunt.be), bleken enkele grote bomen binnen het tracé te groeien. Voorafgaand aan de graafwerkzaamheden, moesten deze bomen geveld worden. Op een kleinere zomereik na, waren dit Amerikaanse eiken. Na het omzagen van deze bomen werd het mogelijk om hun groeiringen (jaarringen) te tellen. Dit zou een *terminus ante quem* opleveren, zoals dat heet in het jargon van de geschiedschrijving. De rechttrekking moet immers gebeurd zijn vooraleer de bomen in de gedempte loop konden gaan groeien. Dus de leeftijd van de bomen geeft aan dat de rechttrekking *daarvoor* is gebeurd.

We konden 3 bomen onderzoeken. Wanneer een grote boom wordt geveld, zijn er verschillende zaagsneden die elkaar overlappen en het tellen van de groeiringen kunnen bemoeilijken. Dat was met name bij 2 van de 3 bomen het geval. Bij die bomen was telkens de kern van de stam zwaar beschadigd zodat de oudste groeiringen er niet afgelezen konden worden. Bij de ene boom konden 80 ringen geteld worden; bij de andere 79. Hierbij moet dus een aantal groeiringen bijgeteld worden die teruggaan tot het kiemen van de boom. Grof geschat zou dit om een vijftal groeiringen kunnen gaan, wat de leeftijd van beide bomen op ongeveer 85 jaar zou brengen. De derde boom gaf gelukkig meer duidelijkheid. Hij zou 86-89 groeiringen gevormd hebben (sommige groeiringen lijken niet over de ganse omtrek van de boom door te lopen). Dat geeft in jaartal 1934-1937, wat inderdaad aangeeft dat alleszins de aanvullingen uit 1947 en 1950 van de topografische kaart de wijziging aan de beekloop 'gemist'

Paul Strickens

hebben. Mogelijk is dit ook het geval voor de aanvullingen uit 1936. Het waarom van deze ingreep blijft vooralsnog een raadsel. Misschien kan archiefonderzoek hier nog opheldering brengen.

Paul S.

Afissing Delfte beek

De hermeanderingswerken aan de Delfte beek omvatten naast het opnieuw uitgraven van de oorspronkelijke loop ook het ondieper maken van de rechtgetrokken loop. Dit impliceerde dat aan beide uiteinden van deze laatste een dam zou worden opgeworpen, waarna grond in de bedding zou worden gestort. Om hierbij de aanwezige vissen te sparen, werd

een elektrische afissing uitgevoerd. De visredding gebeurde door het Departement Leefmilieu van de Provincie Antwerpen, in een samenwerkingsverband tussen het PIH (Provinciaal Instituut voor Hygiëne) en de Dienst Integraal Waterbeleid van Provincie Antwerpen. Ze gebeurde over een afstand van ongeveer 150m. Op dat moment was de waterstand door de overvloedige regens erg hoog en bedroeg de gemiddelde breedte van de beek 4 m. De vissen werden stroomopwaarts van de werfzone terug uitgezet in De Delfte Beek aan Einhoven, ter hoogte van het kapelletje langs de weg naar Zalfen.

De provincie had gevraagd of vanuit Natuurpunt vrijwilligers konden worden ingeschakeld om de gevangen vissen naar de klaarstaande kuipen te vervoeren. De oproep die we pas enkele dagen voor de afissing naar onze leden konden verspreiden had een ruime weerklank. Tal van vrijwilligers daagden op om dit niet alledaagse evenement mee te maken. Helaas bleek door de bijzonder sterke waterstroming het aantal gevangen vissen erg laag en konden ze in de bak die op het bootje was geplaatst blijven zitten. Het werd dus een dag om de afissing te bekijken maar niet de vissen zelf...

Toch bleek het resultaat interessante gegevens op te leveren. De vangst bestond uit kopvoorn

Interessante vondsten bij de afvissing: de rivierdonderpad (l.) is een Europees beschermde soort, terwijl de serpeling (r.) van regionaal belang is.

(1), rietvoorn (1), rivierdonderpad (2), riviergrondel (8), serpeling (1) en zonnebaars (4). Behalve de rietvoorn, die stilstaand water prefereert, gaat het om soorten van stromend water. De rivierdonderpad is een Europees beschermde soort en permanent aanwezig ter hoogte van ons reservaat. Kopvoorn en serpeling zijn regionaal belangrijke soorten. Beide werden enkele jaren geleden door ANB uitgezet in de Molenbeek te Viersel. Voor serpeling is het de eerste terugvangst; ook die soort heeft, na de kopvoorn, op eigen kracht de Delfte beek weten te bereiken. Zonnebaars is een invasieve exoot en werd dus niet teruggeplaatst in de beek. Na de vangst werden alle exemplaren gemeten en gewogen.

Visserijbioloog Chris Van Liefferinge, die de afvissing uitvoerde, verwacht dat het aandeel en de densiteit aan zeldzame, bedreigde en beschermde stroomminnende soorten beduidend zal toenemen na de ingrepen aan de Delfte beek.

Van Liefferinge, C. (2024) *Verslag visredding op 13/12/2023 in De Delfte Beek - projectzone beekherstel Blommerschot te Vorselaar, stroomopwaarts van de E34*. Rapport Departement Leefmilieu van de Provincie Antwerpen, Provinciaal Instituut voor Hygiene (PIH), 9pp.

Paul S.

Hoge waterstand in Blommerschot

Paul Struyckers

De aanhoudende regen van de voorbije maanden gaf aanleiding tot een landschapsbeeld dat we al jaren ‘vergeten’ waren. Een vennetje in De Kluis, dat nog op sommige oude topografische kaarten afgebeeld staat, liep opnieuw vol met water. Ons fotoarchief gaf aan dat dit van 1999 geleden was. Op vele plaatsen werd duidelijk waar al die rabatten voor dienden die ooit met veel mankracht in bossen werden aangelegd: overtollig water afvoeren! In Blommerschot werd het ‘boshooilandje’ omgetoverd tot een heus meer (zie foto bovenaan artikel). Al 12 jaar meten we in De Kluis tweewekelijks het grondwaterpeil op. In januari, februari en begin maart bleek dat niet mogelijk, omdat de peilbuis onder water stond. De hoge waterstand in combinatie met enkele stormen zorgde ook voor het omvallen van bomen, zoals een grote zomereik naast de Delfte beek. Vermoedelijk konden die bomen onvoldoende houvast vinden in de volledig waterverzadigde bodem.

Paul S.

Paul Struyckers

Op de topografische kaart Grobbendonck 1/20.000 uit 1938 staat het vennetje in De Kluis afgebeeld.

Natuur.Huis De Welvaart krijgt vorm

Peter Keulstermans

In het Natuurpunt.huis De Welvaart willen we als natuurvereniging iets teruggeven aan de jeugdbewegingen, verenigingen, sympathisanten, inwoners... kortom de samenleving in zijn geheel.

Na onze succesvolle opendeurdag van 3 september zijn we zeker niet bij de pakken blijven zitten. Intussen heeft een aannemer hoogwaardig isolerend glas in een raamwerk van lariks geplaatst ter vervanging van de oude ramen. Lariks is immers een volwaardig ecologisch verantwoord alternatief voor tropisch hard-

hout. Ook de ingang werd beter toegankelijk en prachtig afgewerkt. Het dak was al vervangen met hoge isolatiewaarde, en de muren worden later ook geïsoleerd zodat de volledige buitenschil van het gebouw zal voldoen aan de hedendaagse normen. Intussen werken we druk verder aan de binneninrichting, met vernieuwing van elektriciteit, verlichting, sanitair, verwarming, keuken, enzovoort.

Voor de energiebesparende maatregelen kunnen we deels beroep doen op subsidies van de gemeente Zoersel. Daarnaast dienden we vorig

jaar ook een dossier in bij de Nationale Loterij in het kader van hun projectoproep rond duurzame ontwikkeling. Een deskundige jury selecteerde ons gemoetteerde projectvoorstel voor De Welvaart en kende het gevraagde bedrag toe aan Natuurpunt. Dankzij de ondersteuning van de Nationale Loterij en de ge-

Peter Keulstermans

meente Zoersel werd de grote investering voor de ramen, deuren en muurisolatie mogelijk. Deze middelen mogen evenwel enkel worden ingezet voor werken door erkende aannemers met energiebesparing als hoofddoel. Voor de binneninrichting zijn dergelijke subsidies niet voorzien en moeten we de middelen zelf bijeenbrengen. Daarom is jouw steun meer dan welkom!

Je gift is welkom op het rekeningnummer BE56 2930 2120 7588 van Natuurpunt Beheer vzw, Coxiestraat 11 te Mechelen, met vermelding van het projectnummer I08-01-43. Of nog eenvoudiger, ga naar <http://actie.natuurpunt.be/nl-NL/p/natuur-huis-de-welvaart> . Onze welgemeende dank alvast!

Al het werk wordt uitgevoerd door een team van gedreven vrijwilligers. We zijn hen erg dankbaar. Maar extra handen zijn meer dan welkom. Heb je wat vrije tijd en klus je graag, dan ben je zeker welkom in ons team. Iedere maandag zijn we aan het werk op de Welvaart, dus dan kun je gerust even komen kijken. Heb je graag eerst info, stuur een mailtje naar info@natuurpuntvoorkempen.be of bel Dirk Vanschoonbeek op 0477/65.50.91.

Peter K. en Dirk V.

Ken jij Surcele al?

Quiz Natuurpunt

Maandag 22-4 : 20u

Meer info?

walter.dhertefelt@gmail.com

Afterwork

Donderdag: 18-4 / 23-5 / 27-6

Doors? 17u

Music - Food - Drinks

Comedy

Laatste zondag van de maand!

Start? 20u - Inkom? €5

Openingsuren:

Maandag gesloten

Di - Woe - Do: 14u - 00u

Vrij - Zat: 14u - 2u

Zondag 10u - 20u

Meer info? www.surcele.be

Wat u (nog) niet heeft – belang van oude bomen voor biodiversiteit

Bomen staan steeds meer in de belangstelling. Als grote organismen waarvan de levensduur die van de mens soms vele malen overtreft hebben ze ons steeds ontzag ingeboezemd en ook kunstenaars geïnspireerd. Maar vooral het besef van klimaatverandering maakt dat mensen ze vandaag ook als belangrijke opslagplaatsen van koolstof beschouwen. Daarnaast mag het grote belang van met name oude bomen voor de biodiversiteit niet onderbelicht blijven. Waarin ligt dat belang? Waar vinden we dergelijke bomen? Moeten we het natuurbeheer afstemmen op het behoud ervan?

Paul Stryckers

gaat op zoek naar een antwoord op deze vragen.

Over welke bomen gaat het?

Laat ik beginnen met het begrip 'oude bomen' uit de titel van dit artikel wat te nuanceren. Ten eerste houdt het verband met de boomsoort. Een berk van honderd jaar is stokoud, terwijl een zomereik van die leeftijd zich in de adolescentiejaren bevindt. Ten tweede is ouderdom op zich geen bijzondere kwaliteit voor biodiversiteit. Een -letterlijk en figuurlijk- kerngezonde oude boom zal zich vooral inzake grootte onderscheiden van zijn jongere soortgenoten. Om de boom bijzonder te maken voor

de biodiversiteit zijn er bijkomende elementen nodig. Daarover gaat het volgende punt. Maar de combinatie van oud met die bijkomende elementen versterkt wel het positieve effect op de biodiversiteit.

In de context van dit artikel doen verschillende **benamingen** de ronde. Ze zijn vooral afkomstig uit het Verenigd Koninkrijk (zie kaderstuk). De *Woodland Trust* (2008) onderscheidt niet minder dan 5 categorieën, die weliswaar niet allemaal relevant zijn voor onze Vlaamse situ-

atie. Zo zijn *ancient trees* volgens de Britse definitie hier gewoonweg niet terug te vinden, ook al komt de zgn. 'duizendjarige eik' in Lummen aardig in de buurt. Een veel gebruikte benaming, ook bij ons, is veteraanboom (*veteran tree*). Een dergelijke boom is niet zo oud als de voorgaande categorie maar vertoont dezelfde bijzondere kenmerken, die wel als 'microhabitats' omschreven worden (zie hieronder). Vandaar dat als synoniem ook *habitatboom* wordt gebruikt (Vandekerckhove 2014). Daarnaast bestaan er ook nog *erfgoedbomen*. Die zijn meestal ook van respectabele leeftijd maar hun belang ligt (mede) op het vlak van onroerend erfgoed. Voorbeelden zijn lindebomen bij een kapelletje en bomen die aangeplant werden om een bepaald feit te herdenken (zoals de Belgische onafhankelijkheid). Erfgoedbomen worden in de regel verzorgd precies opdat ze geen veteraan kenmerken door b.v. ongewenste takbreuk zouden ontwikkelen. Een voorbeeld hiervan is het verwijderen van klimop.

Wat maakt een oude boom tot veteraan- of habitatboom?

Joye (2013) geeft aan welke kenmerken een oude boom tot veteraanboom maken: een holle stam, kleine en grote holtes in de stam, takken en stamvoet, allerlei (houtrot)schimmels, zwaar dood hout in de kroon, spleten en scheuren in stam en takken. Hij legt er de nadruk op dat dergelijke aftakelende bomen niet meteen als stervend beschouwd moeten worden. Dergelijke bomen streven naar een nieuw evenwicht tussen inkrimpende wortels en kroon; ze kunnen in die toestand nog tientallen tot honderden jaren verder leven. Volledig afgestorven bomen vallen buiten het begrip veteraanboom; ze maken deel uit van het dood hout in het bos.

Een bijzondere categorie wordt gevormd door

In deze opname uit de jaren 1980 in het Urwald Sababurg bij Kassel (Duitsland) dient de echtgenote van de auteur als referentiekader om de omvang van de 700-jarige veteraan eik op de foto bovenaan dit artikel te illustreren.

vrijstaande bomen. Deze worden gekenmerkt door een brede kroon die tot beneden vertakt is; er is dus geen sprake van een opgaande takvrije stam. Alexander (2023) beschrijft het belang van afstervende takken op lage hoogte. Deze blijven relatief vochtig, in tegenstelling met dode takken hogerop in de kruin. Ze worden gekoloniseerd door gespecialiseerde zwammen die op hun beurt een unieke habitat vormen voor dood hout-ongewervelden. Hoewel veteraanbomen dikwijls tot deze categorie behoren, kunnen ze ook in bos worden aange troffen. Soms is het wel aangewezen om dergelijke '**schaduwveteraanbomen**' te vrijwaren van directe (licht)concurrentie van buurbomen (Vandekerckhove 2014). Dit is zeker het geval als het om voormalig vrijstaande exemplaren gaat (Toye 2013 en Vera 2023).

Hoe ontstaan deze bijzondere kenmerken?

Ze kunnen het gevolg zijn van de natuurlijke veroudering van een boom, waarbij wortels en takken geleidelijk afsterven en ook de stam kan inrotten. Maar dit proces kan versneld worden door stormen (de wind breekt takken af of doet ze scheuren), sneeuwdruk (takken bezwijken

onder het gewicht van de sneeuw), zomerse takbreuk (door het sapgewicht) of door beschadiging als een grote boom omvalt en daarbij een of meer buurbomen treft. Ook vraat van grote zoogdieren (schillen van bast door paarden in de winter) of aantasting door ongewervelden kan een oorzaak zijn. Vrijstaande bomen kunnen zich alleen maar ontwikkelen als ze deel uitmaken van een begrazingssysteem. (Denk aan de zgn. 'Vera-hypothese' besproken in nummer 3 van vorige jaargang.)

Oude bomen in onze reservaten?

In tegenstelling met b.v. het Verenigd Koninkrijk, is Vlaanderen bijzonder arm aan oude langlevende bomen met veteraankenmerken. Dit is grotendeels te verklaren op historische en maatschappelijke gronden. Onze reservaten

Pauw Struyckers

Veteraanboswilg in het Fissenheidebos. Wilgen zijn kortlevende bomen dus deze boom is in jaren geteld niet zo oud.

maken daar geen uitzondering op. In **De Kluis** heeft de 'Dikke eik' al wel mooie afmetingen bereikt, maar dit exemplaar vertoont weinig veteraankenmerken. De boom combineert een tamelijk wijd opengespreide kroon met een lange takvrije stam, wat op het eerste gezicht tegenstrijdig lijkt. Zijn hier ingrepen aan deze boom gebeurd ten tijde van het naturistendo-main? Het **Ferrarisbos** naast de autosnelweg omvat meerdere grote zomereiken waarvan er al enkele volledig afgestorven zijn. De leeftijd van de oudste bomen gaat vrijwel zeker niet terug tot de tijd van Ferraris (omstreeks 1775). Een dode omgezaagde zomereik leverde 110 tot 120 groeiringen op, maar deze boom kan al enkele tientallen jaren staande dood geweest zijn. De boom dateerde dus vermoedelijk uit het laatste kwart van de negentiende eeuw. Ook in het Ferrarisbos gaat het ofwel om oude bomen ofwel om afgestorven exemplaren. De tussenvorm, (schaduw)veteraanbomen, ontbreekt. Daarnaast zijn er hier en daar wel oude bomen van kortlevende soorten met veteraankenmerken terug te vinden. Zo staat er in het **Fissenheidebos** (Den Haan) een boswilg waarvan een van de twee stammen afgestorven is.

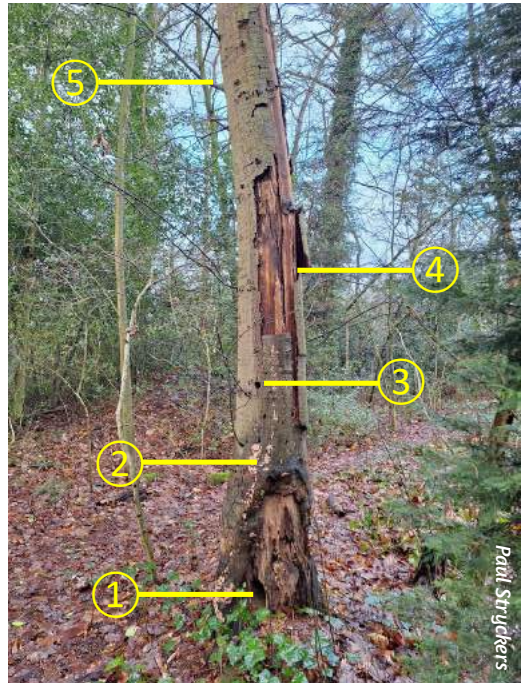
Gezien hun omvang hebben oude exemplaren van langlevende soorten de meeste kans op de aanwezigheid van verschillende microhabitats die ook lange tijd beschikbaar kunnen blijven. Vandaar dat het zaak is om **oude bomen in elk geval te sparen, ook al vertonen ze momenteel nog geen veteraankenmerken**. Dat geldt zeker voor de in de vorige paragraaf vermelde bomen maar ook in onze andere reservaten moet daar aandacht voor bestaan. Dit geldt met name ook bij de aankoop van nieuwe reservaatpercelen. Dikwijls worden daar voorafgaand aan de verkoop nog oude bomen zoals zomereiken gekapt en ten gelde gemaakt, zoals recentelijk jammer genoeg gebeurde in het

Kluisbaanbos.

Een bijzondere beheervorm die is overgewaaid uit het Verenigd Koninkrijk is het **'veteraniseren'** van bomen. Er bestaat namelijk op vele plaatsen een leeftijds kloof tussen oude veteraanbomen en een jong bosbestand. Op die manier dreigen met het verdwijnen van de veteraanbomen ook de specifieke begeleidende (myco)flora en fauna te verdwijnen omdat er nog geen nieuwe habitats beschikbaar zijn. Veteraniseren is dan het bewerken van een nog gezonde boom opdat die veteraan kenmerken gaat vertonen, of zoals Joye het verwoordt: 'vergeet alle aspecten van "goed bomenbeheer" en mismeester je bomen zodanig dat ze op korte termijn verouderen en aftakelen'. Aangezien er in onze reservaten nog geen (langlevende) veteraanbomen voorkomen, lijkt deze ingreep weinig zinvol. Belangrijker is dat we zoveel mogelijk oude bomen laten ontstaan zodat er op lange termijn een 'leeftijdspyramide' van veteraanbomen kan ontstaan.

In onze reservaten komen vaak grote exemplaren van de invasieve exoot **Amerikaanse eik** voor. Een voorbeeld is het bos dat onmiddellijk aansluit ten westen en ten oosten op het historische Ferrarisbos. Het gaat niet om eeuwenoude exemplaren (zie kaderstuk bij artikel hermeandering Delfte beek) maar ze hebben toch een aanzienlijke omvang bereikt. Vanuit de hoek van vleermuizenbeschermers is eerder al gewezen op het belang van dergelijke bomen voor deze diergroep (Lefevre 2011). Het verwijderen van deze soort is in de eerste plaats ingegeven door de sterke verjonging ervan die ten koste gaat van de inheemse bomen en hun begeleidende biodiversiteit. Die laatste ligt immers veel lager bij een ingevoerde soort zoals de Amerikaanse eik. Toch is vastgesteld dat die sterke verjonging zich niet overal voordoet. Zo

Deze ongeveer 40 jaar oude Amerikaanse eik in de natuurtuin van de auteur vertoont, enkele jaren na ringen van de bast en aftoppen, veteraan kenmerken: (1) holle stam met uittreden van molm; (2) zwammen; (3) haksporen van spechten; (4) loszittende schors als nestplaats voor boomkruiper; (5) levende takken.

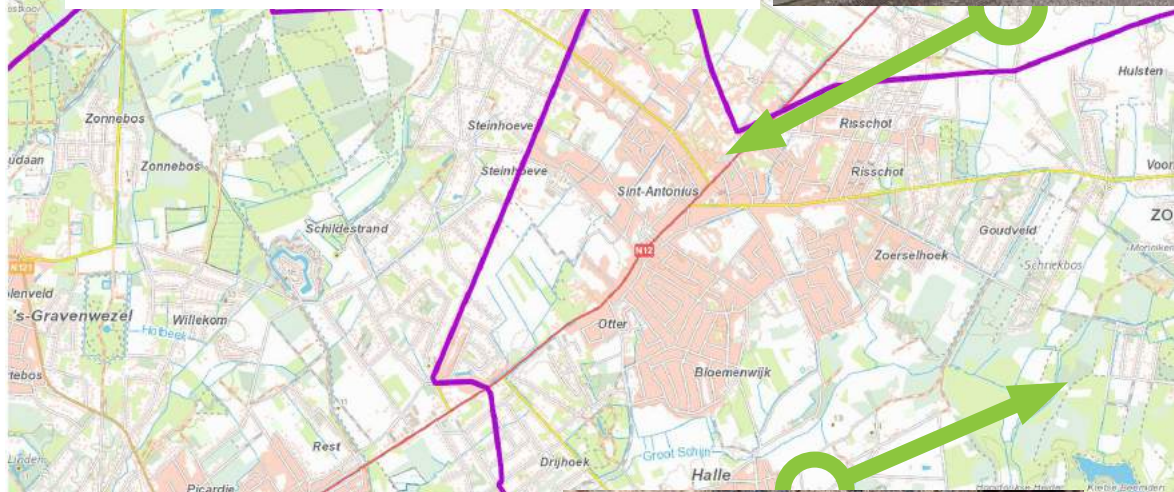
bestaat het aanliggende bos ten oosten van het Ferrarisbos uitsluitend uit Amerikaanse eik terwijl er geen enkel jong exemplaar groeit. Als deze situatie gehandhaafd kan worden, is er geen reden om de bewuste bomen niet ouder te laten worden. In elk geval zal het noodzakelijk zijn het bos gesloten te houden aangezien het wellicht vooral de sterke schaduw is die het opgroeien van jonge exemplaren belet. Vraag is of de microhabitats die op Amerikaanse eik kunnen ontstaan eenzelfde biodiversiteit aantrekken als de inheemse eikensoorten. Verschillende onderzoeken antwoorden hier eerder bevestigend op (zie kaderstuk).

Lees verder op p. 20 ----->

Kerstmarkt 2023

De aanwezigheid van onze afdeling op de Zoerselse kerstmarkt is inmiddels een stevige traditie. Met onze 3 tenten vormde de stand een opvallend ensemble. Aan de ene kant werden producten uit onze groene winkel aangeboden. De zelf gemaakte 'eigenzinnige' nestkastjes van Valentijn trokken de aandacht van de talrijke bezoekers. De overkant bood dan weer een ruim assortiment aan bijzondere kerststukjes-metvogelvoer aan. De derde tent diende als verbruiksruimte die aansluit bij onze jeneverbar. Het weer vormde op zaterdag zeker een spelbreker, maar de zachte en droge zondag maakte veel goed. Onze kerstmarktstand mag gerust een hoogtepunt van vrijwilligersinzet in onze afdeling genoemd worden!

Voor meer foto's zie

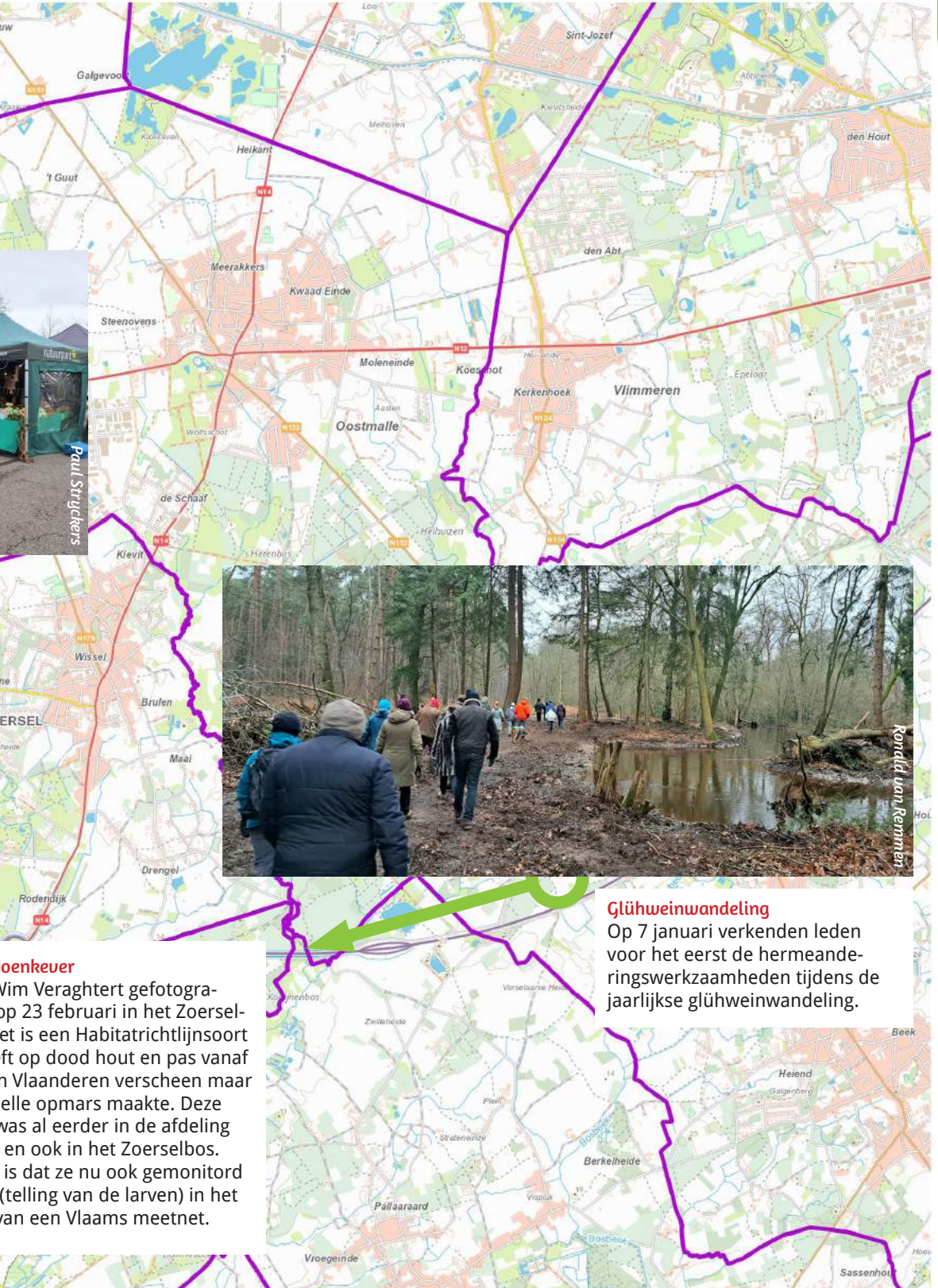

@natuurpuntvoorkempen

Wim Vengghert

Vermilj
 door W
 feerd o
 bos. H
 die lee
 2017 i
 een sn
 soort v
 gezien
 Nieuw
 wordt
 raam v

Paul Struyckers

Korndijk van Remmen

Soenkever
 Wim Veraghtert gefotografeerd op 23 februari in het Zoerselbos. Het is een Habitatrichtlijnsoort dat leeft op dood hout en pas vanaf de jaren 1980 in Vlaanderen verscheen maar die nu ook opmars maakt. Deze soort was al eerder in de afdeling Zoersel en ook in het Zoerselbos. Het is nu ook gemonitord (telling van de larven) in het Zoerselbos van een Vlaams meetnet.

Glühweinwandeling
 Op 7 januari verkenden leden voor het eerst de hermeanderingswerkzaamheden tijdens de jaarlijkse glühweinwandeling.

Op onze vraag geeft boscoloog Kris Vandekerckhove van INBO (Instituut voor Natuur- en Bosonderzoek) zijn visie op de mogelijkheden van **Amerikaanse eik** voor biodiversiteit als veteraanboom:

Een studie die de soortenrijkdom aan insecten in de kruinen van Amerikaanse eik, beuk en inlandse eiken vergelijkt geeft aan dat 'de Amerikaan' een stuk soortenarmer is, maar ook niet de 'woestijn' die men er soms van maakt. De

dikke bladerpakketten kunnen er ook voor zorgen dat de vegetatie wordt verstikt, en dat er dus weinig ondergroei is.

Maar er is natuurlijk veel meer: van mycologen weet ik dat de meeste mycorrhizasorten geen onderscheid maken tussen de eiken, en dat dreven van Amerikaanse eik vaak zeer rijk zijn aan zeldzame paddenstoelen. Hetzelfde geldt voor het dode hout: de meeste houtzwammen die op inlandse eiken voorkomen, vind je ook op Amerikaanse eik, inclusief zeldzaamheden als pruikszwam en eikenvuurzwam. Enkel biefstukzwam niet: die heeft de tannines nodig die in inlandse eiken en tamme kastanje voorkomen, en ontbreken in Amerikaanse eik.

Voor doodhoutkevers ken ik geen echte vergelijkingen maar wel een paar algemene principes. Er zijn weinig doodhoutkevers die heel soort specifiek zijn: meestal zijn dat de schorskevers. Hoe verder het hout aan het verteren is (zowel dode bomen als rottingsholtes) hoe minder boomsoortspecifiek de kevergemeenschap is. Die samenstelling is veeleer gelinkt aan de fysieke kenmerken van het dode hout: hoe snel verteert het, is er verkerning en hoe is deze opgebouwd, enz. Bij vermolmd hout bijvoorbeeld is zelfs het genus niet meer belangrijk, enkel of het naald- of loofhout is (soms zelfs dat al niet), en of het door witrotters of bruinrotters is afgebroken.

En dan is Amerikaanse eik juist in het voordeel omdat hij al op jongere leeftijd rottingsholtes gaat vertonen. Zo is eerder al aangetoond dat Amerikaanse eiken worden 'verkozen' door vleermuizen t.o.v.. inlandse eiken van dezelfde leeftijd of zelfs dezelfde dimensies, net omdat er veel meer holtes in aanwezig zijn. Idem voor alle andere holtebewoners wellicht. Dus mijn conclusie is dat veteraanbomen van Amerikaanse eik wel degelijk zeer waardevol kunnen zijn, en vol zeldzame soorten kunnen zitten (of er mee geassocieerd via mycorrhiza).

Referenties

Alexander, K. (2023) 'Tree abundance, density and age structure: the key factors that determine species richness in saproxylic invertebrates' in: Çolak, A., Kirca, S. en Rotherham, I. (red.)

Ancient Woods, Trees & Forests, Ecology, History and Management, Uitg. Pelagic Publishing, Londen.

An. (2008) *What are ancient, veteran and other trees of special interest?* Ancient tree guide 4, Uitg. Woodland Trust, Grantham.

Joye, T. (2013) Het beheer van veteranabomen, *Bosrevue* 46, 12-16.

Lefevre, A. (2011) Amerikaanse eiken: een vloek of een zegen? *Antenne* 2011/2, 19-25.

Vandekerckhove, K. (2014) Schaduwveteraanbo-

men: een contradictie? *Bosrevue* 48, 6-9.

Vera, F. (2023) 'Wood-pasture: for food, wood and biodiversity' in: Çolak, A., Kirca, S. en Rotherham, I. (red.) *Ancient Woods, Trees & Forests, Ecology, History and Management*, Uitg. Pelagic Publishing, Londen.

Het boek *Beheer van veteranabomen* is uitgegeven door Inverde en ANB en is verkrijgbaar via de webshop van Inverde. Prijs 22,50 euro.

2BOOTS Coaching

www.2boots.be

Privé of Zakelijk
Alleen of in groep

Natuurcoaching
Stress & Burnout
Loopbaan coaching
met Loopbaan cheques VDAB

NEXT
STEP
COACHING

Peter Massy
Coach – Trainer
peter@2boots.be
Tel: 0487 906 180

LOOPBAANCHEQUE
VERKRIJGBAAR VIA
VDAB.BE/LOOPBAANCHEQUES

Violetlaan 34 - 2980 Zoersel

Domein de Renesse
kasteel, natuur, cultuur en meer

Sinds de oprichting in 1985 is Domein de Renesse vzw uitgegroeid tot een bruisende socio-culturele vereniging met een hart voor erfgoed, natuur en cultuur. We willen bovendien de toeristische troeven van onze gemeente in de kijker zetten. Domein de Renesse vzw wordt vandaag gedragen door een ploeg van meer dan 100 enthousiaste vrijwilligers.

Geniet van ons gezellige kasteelcafé met buitenterras (open op zondag en maandag van 13u tot 18u, in juli/augustus ook op woensdagnamiddag van 14u tot 17u), ontdek het mooie park en neem deel aan tal van interessante activiteiten voor jong en oud (zoals boekenmarkten, gidsbeurten, kindervertellings en concerten). Je kan het kasteel ook huren voor o.a. fotoreportages, feesten, vergaderingen en recepties.

DOMEIN DE RENESSE VZW

- Lierslei 30, 2390 Oostmalle
- 03 311 55 91
- www.domeinderenese.be
- info@domeinderenese.be

Lezing 'Ontmoet de Meesters!' door Peter Berx

donderdag 28 maart om 20u

Entomoloog Peter Berx, bekend van de Nerdland podcast, komt zijn passie over de fascinerende wereld van insecten delen.

**Inkom: € 5 (leden: € 4)
Bestel je tickets via
info@domeinderenese.be**

Optreden The Many Moons

zaterdag 30 maart om 20u

Jan Goossens brengt een breed palet covers die hem én gitarist Guy Augustyns vergezelden op hun pad, vertolkt in eigenzinnige versies.

**Inkom: € 15 (leden: € 12)
Bestel je tickets via
info@domeinderenese.be**

Brocantemarkt in het kasteel

zaterdag 6 en zondag 7 april van 10u tot 17u

Snuister tussen allerlei voorwerpen uit grootmoeders tijd en ontdek misschien wel een schat. Nostalgie troef!

**Inkom: € 4
(gratis voor leden)**

Lezing 'Elkaar helpen bij verlies en verdriet' door Manu Keirse

donderdag 25 april om 20u

Een boeiende lezing rond rouw en verliesverwerking in de Ridderzaal van het kasteel, door Manu Keirse (emeritus hoogleraar verliesverwerking van de faculteit geneeskunde KU Leuven).

**Inkom: € 12 (leden: € 10)
Bestel je tickets via
info@domeinderenese.be**

Cursus geografie van Vlaanderen voorjaar 2024

Bart Michielsens

Na twee voorafgaande avondlessen was het op zaterdagvoormiddag 3 februari tijd om de theorie in praktijk te ontdekken. Onze leraar Hans ging met de cursisten op pad in het Zoerselbos onder begeleiding van een ervaren gids van het Zoerselbos. Ondanks het druilerige weer waren de meeste leerlingen op post.

Alle bodems in Vlaanderen zijn ontstaan door sedimentatie van de Noordzee. Aan het oppervlak bevinden zich daarentegen dekzanden die door de wind zijn aangevoerd. Met de app DOV kun je op elke locatie waar je staat een virtuele grondboring uitvoeren waardoor je met één muisklik kan zien welke bodemlagen zich onder je voeten bevinden. Zo tref je in het Zoerselbos 24 verschillende lagen onder mekaar aan, tot ongeveer 2000 meter diepte; het overgrote deel allemaal zandlagen met verschillende samenstellingen: o.a. van de formatie van Gent, van de formatie van Diest...

Het Zoerselbos is één van de oudste bossen in de Antwerpse Kempen. In het landschap is duidelijk te zien hoe de mens de natuur gebruikte voor productieve doeleinden. De paters van Hemiksem, die de graslanden verpachtten, lieten allerlei greppels graven om het gebied te ontwateren. We gingen een kijkje nemen naar de oorspronkelijke bedding van de Tappelbeek die destijds helemaal verlegd werd om de graslanden tijdens de wintermaanden een aantal weken te bevoeien. Daarna werd het water versneld afgevoerd. Het sediment dat hierbij achterbleef maakte de beemden vruchtbaarder wat leidde tot veel hogere grasproductie.

Kortom, ik heb heel wat bijgeleerd. De cursus geologie heeft me vooral geleerd dat de mens, in termen van geologie, nog maar piepjong is en in deze korte periode al veel invloed heeft gehad op onze planeet.

Anny D.S.

Hoed je voor de sperwer!?

Iets moet me van het hart. Iets wat ik niet goed begrijp. Tijdens excursies met vogelaars is de waarneming van een roofvogel altijd een hoogtepunt. Een havik, een blauwe kiekendief zelfs een 'gewone' buizerd doet de groep speciaal opleven. Nu is typisch aan roofvogels dat ze zich met (meestal levende) prooien voederen: knaagdieren, maar dus ook andere vogels. Je zou denken dat het aanbieden van voedsel aan deze spectaculaire soorten een aandachtspunt is voor wie vogels hoog op de waarderingsschaal zet. Toch lijkt dit niet zo te zijn. Enige tijd geleden las ik in het tijdschrift van onze buurafdeling Schijnbeemden hoe je je tuin vogelvriendelijk moet inrichten. Ik noteerde: 'Hang voederbakjes ook bij voorkeur in een struik op zodat de mezen, boomklevers, groenlingen en vinken er zich te goed aan kunnen doen en toch uit het zicht blijven van de sperwer. Zet ook je voedertafel dus dicht bij je border zodat de vogels onmiddellijk de beschutting in kunnen bij alarm' (*Schijnbeemden 2024/1 p. 9*). Ik

reageerde: en wat dan met die hongerige sperwer? Loze vinken ophangen aan een touwtje tussen de struiken? Geen best idee, denk ik -en je verspeelt er de sympathie mee van je vegetatievrienden...

Ingegeven door het voorgaande en deels gedreven door een beetje slecht karakter en ook wat experimenteerzucht, organiseer ik in onze tuin een zgn. trade off: veiligheid tegenover voedselkwaliteit. Onder de struiken en vlak naast een veilige taxushaag staat een voederhuisje waar ik 'gewoon' lekker voedsel aanbied: zonnebloempitten. Vlak naast ons raam op het terras, redelijk ver van enige beschutting, is het allerlekkerste voer te vinden: gepelde pindanoten. Bovendien leg ik daar het strooivoer, voor de merels en de talrijke hout- en holenduiven. Vinken kiezen duidelijk eieren voor hun veilige geld; ze blijven grotendeels in de beschutting foerageren. Mezen zijn fijnproevers en schuiven aan voor de nootjes. De duiven kiezen in

eerste instantie voor het 'veilige' voederhuisje. Maar als ze te talrijk zijn -we zien steeds meer holenduiven in onze tuin, met dank aan verschillende burens met bosuilnestkasten!- nemen ze toch genoeg met het strooivoer van het 'onveilige' voederhuisje. En de sperwer? Eind vorig jaar dacht ik even dat de sneeuw gearriveerd was. Maar ik was snel genoeg om te zien hoe een wijfje sperwer met een houtduif aan de haal ging, vrouw Holle-gewijs de tuin in een verenwolk achterlatend. Dat dit geen alleen-

staand feit was, getuigen de plekken met grijze en witte veren die her en der onze (beboste) tuin sieren. Ook meneer sperwer komt langs, hoewel het hem niet steeds lukt om zijn begeerde prooien, zangvogels, te slaan. En toch, op een ochtend zagen mijn vrouw en ik hoe een mannetjessperwer een, jawel, vink sloeg naast het 'veilige' voedertafeltje. Ze zijn nog niet zo dom, die sperwers -en ze lezen zeker geen Natuurpunttijdschriften.

Paul S.

Jaarvergadering 2024

Omdat er wat sleet leek te komen op de vertrouwde formule van het 'Nieuwjaarscafé' stak het bestuur dit jaar de jaarvergadering in een nieuw kleedje. De deelnemers verzamelden op zaterdagmiddag 10 februari aan het Natuurhuis De Welvaart in Zoersel. Eerst trok het gezelschap onder leiding van conservator Jos en voorzitter van onze beheerwerkgroep Eric naar de Hegte Heyde. Een nieuwe aankoop werd verkend en het beheer in de bosgedeelten en in het heischraal grasland werden toegelicht. Onderweg ging voorzitter Peter in op enkele actuele beleidsontwikkelingen, met de nadruk op het recente boerenprotest en de nakende gemeenteraadsverkiezingen. Hoewel anders voorspeld, bleven de weergoden ons genadig. Terug in het Natuurhuis nam Dirk de fakkel

over en leidde de geïnteresseerden rond in de gebouwen. Er bleek al ontzettend veel werk verzet maar het is nog niet gedaan! Daarna volgde een kort gedeelte waarin enkele klemtonen van onze werking werden voorgesteld. Afgesloten werd met de statutair 'verplichte nummers' van wijziging van het huishoudelijk reglement en de verkiezing van bestuurders. Om voorzitter Peter langer dan 2 termijnen van 3 jaar aan boord te houden, moest het huishoudelijk reglement worden aangepast. Daarbij werd een amendement van een van de leden aanvaard. Voorzitter Peter dankte alle aanwezigen en beklemtoonde dat de zoektocht naar een opvolger voor hem onverminderd doorgaat.

Meer over Expeditie
Natuurpunt 2024
achteraan dit tijdschrift!

Steun onze expeditieteams voor meer natuur!

De Blootgatters

zamelen fondsen in voor het project **Landschap Blommerschot en Zalfen** (Vallei van de Delfte Beek). Dit gevarieerd natuurgebied, het grootste van onze afdeling, kent al jaren een sterke groei.

Ze organiseren hun quiz op 22 april in Surcele Oaked Pub: info en inschrijvingen via walter.dhertefelt@gmail.com

Op 15 juni gaat de spaghetti take-away door. Deze formule

opgestart in coronatijden is intussen een vast begrip geworden. Voor details zie onze website onder de rubriek activiteiten.

Teampagina: <https://expeditie.natuurpunt.be/nl-NL/project/de-blootgatters-52652>

Team Dwergenbergen

is een vaste waarde uit de Voorkepen voor Expeditie Natuurpunt en komt deze keer op voor ons natuurgebied **De Bonte Klepper**, een oude kleiput die we omvormden tot een natuurparel.

Teampagina:

<https://expeditie.natuurpunt.be/nl-NL/project/team-dwergenbergen-595b5>

Om te bewijzen dat hun inzet gemeend is zal Team Dwergenbergen op 29 en 30 juni de Maasroute kanoën en stappen terwijl de Blootgatters de Kempenfietsroute rijden.

Tip: Een team steunen via een gift is heel eenvoudig. Surf naar de teampagina en klik op “steunen”. Deze gift is fiscaal aftrekbaar en wordt automatisch ingevuld op je aangifte. Dit voordeel geldt voor giften vanaf € 40,- ten belope van 45% van het geschonken bedrag.

**'Dreef te Blommerschot Wechelderzande' -
Adriaan Jozef Heymans (1839-1921) -
Olieverf op doek - Museum Taxandria.**

Geen hedendaags kunstenaar ditmaal, maar iemand uit de 'oude doos'. Op bezoek in museum Taxandria in Turnhout ontdekten twee van onze leden een schilderij van A. Heymans, met als titel 'Dreef te Blommerschot Wechelderzande' alsook 'De zonnige dreef'.

Wie was de schilder? Adriaan Jozef Heymans werd geboren in Antwerpen maar groeide op in Wechelderzande. Hij stond onder invloed van de zgn. 'School van Barbizon', een Franse groep schilders die haar inspiratie haalde uit het nabijgelegen woud van Fontainebleau. Zelf lag hij mee aan de grondslag van de 'School van Kalmthout', waar het de heide, de vennen en

de bossen waren die de inspiratiebron vormden. Ook in Wechelderzande en Dendermonde was hij actief. Al deze schilders beoefenden het *pleinairisme*, het ter plaatse in open lucht schilderen van natuurtaferelen. Dat Blommerschot speciaal uitgekozen werd als onderwerp, hoeft niet te verwonderen. Deze omgeving stond nog tot na de Tweede Wereldoorlog hoog in aanzien bij natuurbeschermers (zie artikel op de vorige pagina).

Wie het schilderij in het echt wil bewonderen kan terecht in het Taxandria museum, Begijnenstraat 28 Turnhout. Website taxandriamuseum.turnhout.be

Met dank aan Lut en Patrick voor de tip.

Paul S.

Op deze foto vol enthousiaste natuurbeheerders ontbreekt Peter Van Pelt - want hij was de fotograaf. Elke gelijkenis met bekende personen is (niet) toevallig.

Perkplanten Van Deun - Hofmans

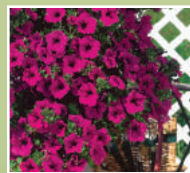
is reeds meer dan 30 jaar HÉT adres voor een ongezien assortiment geraniums, perk- en terrasplanten!

**11.000M² GEGARANDEERD
TUINPLEZIER.**

**Enorme keuze in hang-,
stam- en stekperkplanten**

ALLES UIT EIGEN KWEK.

Topkwaliteit aan voordelige prijzen

www.perkplanten.com

Perkplanten

Van Deun - Hofmans

Westmallebaan 91 • 2980 Zoersel

T 03 312 45 46

GEOPEND: ma - za 08u30 - 18u00

Tijdens de maand mei tevens geopend:

Zondagen 09u00 - 13u00

Feestdagen 09u00 - 17u00

BIODYVINO

partner van Natuurpunt

Website

www.biodyvino.be

Het grootste assortiment

biologische, biodynamische

en Natuurwijnen in België

Zetel: ZOERSEL, Ten Hoflaan 22 Tel. 03-312 24 38

Magazijn: AARTSELAAR, Schelselei 15 C

TAVERNE - KOFFIEHUIS - IJSSALON

de Comme

Lierselei 8 2390 Oostmalle
tel. & fax 03/312.03.13

---

natuurvoedingswinkel

BIOLOGISCH - GLUTENVRIJ - LACTOSEVRIJ

Ons aanbod

BROOD
VOEDING
GROENTEPAKKETTEN
LICHAAMSVERZORGING
ETHERISCHE OLIËN
SUPPLEMENTEN

...

Openingsuren

WOENSDAG: 9U - 18U
DONDERDAG: 9U - 18U
VRIJDAG: 9U - 18U
ZATERDAG: 9U - 13U

NATHALIE CELENS

ANTWERPSESTEENWEG 322
2390 WESTMALLE

03/219.12.96

INFO@LEKKER-PUUR.BE

WWW.LEKKER-PUUR.BE

LEKKER PUUR WESTMALLE

LEKKERPUUR_WESTMALLE

meer
Energie
voor onze
toekomst!

Leopoldstraat 10 Bus 001 • B-2330 Merksplas • tel 014 43 10 31 • info@ebem.be

www.ebem.be

BARTELS
DRUKKERIJ

ONTWERP / DRUKWERK / PRINT

*voor alle mooie momenten
in het leven*

geboortekaartje
communie- of lentefeest
huwelijksuitnodiging
jubileumkaart

Geef je drukwerk extra uitstraling met **foliedruk**. Verschillende kleuren mogelijk!

GSM 0475 455 777
Leopoldstraat 57/8 - Merksplas
familiedrukwerk@drukkerijbartels.be
www.drukkerijbartels.be

HORTA WESTMALLE

JE PARTNER VOOR TUIN & DIER

HORTA Westmalle • Jacobin

Antwerpsesteenweg 383 • 2390 Westmalle
T. 03 312 04 36 • westmalle@horta.org

www.horta.org

Sponsors

GREENHOUSES & GARDEN PAVILLIONS

Op naar een groenere wereld.
Maak jij het verschil? Start in eigen tuin!

Sponsors

Aveve Brecht bv
Lessiusstraat 78
2960 Brecht

Aveve Malle
Antwerpsesteenweg 51
2390 Malle

WWW.ACD.EU

Zon- & maandag: gesloten

Dinsdag: 10u00 - 18u00

Woensdag: 10u00 - 18u00

Donderdag: 10u00 - 18u00

Vrijdag: 10u00 - 18u00

Zaterdag: 9u00 - 15u00

Uw biologische hoewwinkel

Een groot aanbod aan biologische producten

Kraakverse groenten, vele recht van ons eigen Dobbelhoeeveld

Heerlijke kazen en dagverse rauwe melk

Vlees van de Groene Boerderij

Goorstraat 43, 2970 Schilde - www.dobbelhoeve.be - info@dobbelhoeve.be - 03/383.07.82

Join us on Facebook Instagram

Oostmalsesteenweg 355/357

2310 RIJKEVORSEL

Tel. 03/312.03.75

info@oris-wuyts.be

www.oris-wuyts.be / www.oris-wuyts-tuin.be

Joris Vleugels bv
Tuin- & landschapsarchitect
boomverzorging

TUIN - LANDSCHAP - OPENBARE RUIMTE - BOOMVERZORGING

Blijkerijstraat 35 - 2390 Oostmalle
info@jorislveugels.be
www.jorislveugels.be

Samen klinken
op meer natuur!

Verdeeld door Biosano – www.biosano.be – info@biosano.be – 03/664.17.69

/ ASSUR INVEST

Verzekeringsmakelaar

ASSUR INVEST NV

Antwerpsesteenweg 289
2390 Westmalle

FSMA 023875 A | RPR 0412.725.496

T 03 312 44 60 **F** 03 312 07 70

info@assur-invest.be

www.assur-invest.be

**V.U. PAUL STRYCKERS - MEERHEIDEWEG 55 - 2980 ZOERSEL
P209223 AFGIFTEKANTOOR 2390 MALLE**

